

01/07/2024

077-5006206

052-6885006

מהם שידול וניסיון לביצוע עבירה פלילית

מעט לעת עולות לכותרות ידיעות בדבר חשודים ונאשמים בסיוע או בשידול לביצוען של עבירות פליליות. חשוב לדעת כי מעשים המעודדים, גורמים ותורמים לביצוע מעשה האסור בחוק נחשבים גם הם לעבירה פלילית ונושאים ענישה חמורה. בעיקרון, הענישה עומדת על מחצית מהעונש שנקבע לעבירה המקורית, אם כי במקרים מסוים תוסר האחריות הפלילית מעל משדל או מסייע, או שלא יוענש מפני שעבירת המקור הייתה קלה. מיהם משדלים ומסייעים? מדוע הם נחשבים לכאלו? מה הענישה הצפויה להם ותחת אילו סייגים? עו"ד אסף דוק מסביר.

מי נחשב כמבצע את העבירה הפלילית

בגין כל עבירה פלילית מוטלת ענישה מסוימת, אשר חוק העונשין וחוקים אחרים קובעים את הסף המרבי שלה, כגון קנס כספי או מאסר. עונשים אלו כפי שקבועים בחוק מכוונים למי שנחשב כמבצע העבירה. על פי ההגדרה, מבצע הוא בפשטות מי שעשה את המעשה שנחשב לעבירה פלילית, בין אם הוא עשה אותו לבד, עם אחרים או באמצעותו של אדם אחר. יש לציין כי גם אם העבירה עירבה מספר משתתפים ביצעו מעשים שונים, ביחד אן בנפרד, הם נחשבים למבצעים.

כאמור, גם אם אדם אחר ביצע את המעשה בעודו משמש ככלי בידי שולחו, הרי שהשולח נחשב למבצע, אך זאת רק במצב בו הנשלח היה קטין, סבל מאי שפיות הדעת, מהיעדר שליטה, או שטעה בהבנת מצב הדברים. כמו כן, השולח נחשב מבצע אם הנשלח עשה את המעשה ללא מחשבה פלילית, או כשעמדו לימינו הגנות הכורח או הצידוק (כלומר, חייב או אנוס היה לעשות את המעשה לאור מצב הדברים).

שידול לעבירה פלילית - מהו ומה עונשו

כאמור, מי שעשה את המעשה עצמו נחשב למבצע וכך הדבר במרבית המקרים. ואולם, ייתכן מצב שבו אדם אחר משדל אותו לעשות את המעשה, וגם הוא נחשב כשותף לדבר עבירה. על פי ההגדרה, שידול הוא הבאת אחרים לעשיית עבירה על ידי עידוד, דרישה, שכנוע, הפצרה, או כל הפעלת לחץ בכל דרך שהיא. ובאשר לענישה, על פי החוק יוטל על המשדל חצי העונש שנקבע לעבירה המקורית. כמו כן, אם לעבירה המקורית נקבעה ענישה מינימאלית חובה, הרי שאין לפסוק פחות ממחצית מהעונש המזערי.

לדוגמא, אם אדם עודד ושידל אחר לתקוף את שכנו, ומדובר בתקיפת סתם שעונשה עד שתי שנות מאסר, הרי שהעונש המרבי הצפוי למשדל הוא שנת מאסר אחת. לעומת זאת, אם התקיפה גרמה חבלה ממשית הרי שהעונש של המבצע עולה ל- 3 שנות מאסר, ובהתאם לכך עונשו של המשדל יהיה עד שנה וחצי מאסר. יחד עם זאת, חוק העונשין קובע כי בעבירות מסוימות תינקט דרך ענישה שונה מזו שתיארנו. לדוגמא, אם העונש על מבצע העבירה הוא מאסר עולם (עבירת רצח), כלומר 25 שנים מאחורי סורג ובריח, הרי עונשו של המשדל לא יהיה 12 וחצי שנים אלא 20 שנה.

סיוע לעבירה פלילית - מהו ומה עונשו

שותף נוסף לעבירה פלילית עשוי להיות מי שסייע לביצועה. על פי ההגדרה, סיוע הוא עשיית מעשה המאפשר את ביצוע העבירה, הקלתה או אבטחתה, וזאת לפני עשייתה או משעה מעשה. עוד נחשב למסייע מי שעשה מעשה שמטרתו למנוע את תפיסת המבצע, למנוע את גילוי העבירה או את השלל שהושג באמצעותה, או תרם בכל דרך שהיא ליצירת תנאים המאפשרים אותה. ובאשר לענישה, מעמדו של המסייע זהה לחלוטין לזה של המשדל, כלומר העונש המרבי שיוטל עליו הוא מחצית מהקבוע בחוק למבצע

01/07/2024

077-5006206

052-6885006

העבירה, עם הסייגים שהובאו לעיל.

שני סייגים חשובים לניסיון ושידול לביצוע עבירה

למרות האמור לעיל, ישנם מקרים שבהם המסייע או המשדל לא נושא באחריות פלילית, או לא עובר כל עבירה. המקרה הראשון הוא עבירת חטא, כלומר, אם העבירה המקורית שבוצעה אינה נושאת ענישה שעולה על שלושה חודשי מאסר או קנס בגובה מסוים. כאן קובע סעיף 34 ג' לחוק העונשין כי שידול או סיוע לעבירה אינם ברי ענישה. כמו כן, למשדל או למסייע גם בעבירות עוון ופשע יינתן פטור מאחריות פלילית אם למרות מעשיהם גם הצליחו למנוע את עשיית העבירה או השלמתה, וכן אם הודיעו מבעוד מועד למשטרה או לגופים מוסמכים אחרים על העבירה, וזאת כדי למנוע את עשייתה או את השלמתה.

מעבר לכך, בדומה לשיקולים שמפעיל בית המשפט לגבי מבצעי עבירות, גם בעניינים של משדלים או מסייעים תינתן חשיבות גדולה לנסיבות המקרה ולנסיבות אישיות אחרות. מכאן אנו יכולים ללמוד גם על נחיצותו של סיוע משפטי יעיל ומהיר לחשודים בסיוע ושידול, שיכול בהחלט להקל על האישומים וענישה, ואף להוביל להשגת פטור מאחריות פלילית לחלוטין.